

Ortaokul Öğrencilerinde Öz yeterlik ve Yaşam Doymu Arasında Okula Bağlanmanın Çoklu Aracılığı* Multiple Mediation of School Attachment between Self-Efficacy and Life Satisfaction in Middle School Students

Hazal Demir¹ Mehmet Ali Yıldız²

¹Suruç Borsası İstanbul Ortaokulu, Şanlıurfa, Türkiye

²Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi (Received Date)

04.08.2023

Kabul Tarihi (Accepted Date)

25.11.2023

*Sorumlu Yazar

Mehmet Ali Yıldız

Adıyaman
Üniversitesi, Fen
Edebiyat Fakültesi,
Psikoloji Bölümü

maliyildiz@adiyaman.edu.tr

Öz: Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde öz yeterlik ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye okula bağlanmanın aracı rolünü incelemektir. Çalışma grubunu Şanlıurfa'nın Suruç ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören yaş aralığı 9-16 arası ve yaş ortalaması 12,12, Ss. 1,25 olan 205'i kız (%53,1) ve 181'i erkek (%46,9) olmak üzere toplam 386 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Çok Boyutlu Yaşam Doymu Ölçeği-Kısa Formu, Okula Bağlanma Ölçeği ve Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın verilerinin analizinde, betimsel istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve aracılık analizleri için ise Sradan En Küçük Kareler Regresyona dayalı yaklaşım ve Bootstrap Yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öz-yeterlik, okula bağlanma ve yaşam doymu arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Aracılık analizine göre öz-yeterlik ile yaşam doymu arasında okula bağlanmanın aracılığı istatistiksel olarak anlamlıdır. Çalışmanın sonuçları alan yazında yer alan çalışmalar ışığında tartışılıp, yorumlanarak araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öz-yeterlik, yaşam doymu, okula bağlanma, erinler

Abstract: The aim of this study is to examine the mediating role of school attachment in the relationship between self-efficacy and life satisfaction in middle school students. The study group consisted of students in middle schools in the Suruç, district of Şanlıurfa, 205 girls (53,1%) and 181 boys (46,9%), with an age range of 9 -16 and an average age of 12,12, SD: 1,25, totaling 386 students. Personal information form, Multidimensional Satisfaction with Life Scale-Short Form, School Attachment Scale and Self-Efficacy Scale were used as data collection tools. Descriptive statistics, Pearson correlation analysis, Ordinary Least Squares Regression-based approach and Bootstrap Method were used for mediation analysis. According to the findings of the study, significant positive relationships were found between self-efficacy, school attachment and life satisfaction. According to the mediation analysis, the mediation of school attachment between self-efficacy and life satisfaction is found to be statistically significant. The results of the study were discussed and interpreted in the light of the studies in the literature, and suggestions were made to the researchers.

Keywords: Self-efficacy, life satisfaction, school attachment, pre-adolescents

Demir, H. ve Yıldız, M. A. (2023). Ortaokul öğrencilerinde öz yeterlik ve yaşam doymu arasında okula bağlanmanın çoklu aracılığı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(4), 696-707. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1338002>

Giriş

Bireysel davranışların ve ruhsal süreçlerin bilimsel incelemesini yapan psikolojinin, insan doğasını açıklamak ve anlamlandırmak üzerine çalıştığı söylenebilir. Ancak, 2. Dünya savaşının yıkıcı etkilerinden sonra psikolojik çalışmalar daha çok çekilen acıyı anlamlandırmaya, akıl hastalıklarını iyileştirmeye ve psikopatolojiye odaklanmıştır (Seligman vd., 2004). Son yıllarda gelişen pozitif psikoloji ise psikologların dikkatini iyi oluş ve hayatı yaşamaya değer kılan diğer olumlu faktörlere yönlendirerek psikolojide önemli bir değişiklik yapmıştır (Nazir, 2020). Pozitif psikolojinin önemli kuramcılarında olan Seligman'a (2002) göre pozitif psikolojinin istenen sonucu ve odaklandığı konu mutluluk bir diğer adıyla öznel iyi oluştur. Bireyin öznel iyi oluşunun yüksekliği ile birlikte somut biçimde yaşadığı olumlu nitelikli yaşantılar, hayatı yaşamayı önemli kıldığından dolayı pozitif psikolojinin önemli bir kavramı olarak kabul edilir (Diener vd., 2002). İnsanlar hoş ya da olumlu duygular hissettiklerinde, ilgilerini çeken etkinlikler deneyimlediklerinde ve hayatlarından memnun olduklarında iyi oluş düzeyleri de yüksek olmaktadır (Diener, 2000). Öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olması, pozitif duyguların yüksekliği, negatif duyguların düşüklüğü ve yüksek düzeyde

yaşam doymu ile tanımlanmaktadır (Myers ve Diener, 1995). Bu üç bileşenden pozitif ve negatif duygular, öznel iyi oluşun duygusal değerlendirmelerini içeren bileşeniyken, yaşam doymu ise bilişsel değerlendirmeleri içeren bileşendir (Pavot ve Diener, 2009).

Öznel iyi oluşun bilişsel bileşeni olan yaşam doymu, duygulara göre daha tutarlı ve istikrarlı bir yapıya sahiptir (Diener, 1984; Pavot ve Diener, 2009). Yaşam doymu, bireyin bir bütün olarak yaşamını olumlu değerlendirmesi ve yaşadığı hayatı sevme derecesidir. Yani yaşamın sadece belirli bir alanında değil tümüyle olumlu değerlendirilmesidir. Örneğin bireyin iş doyumunun yüksek olması yaşamdan da doyum aldığı anlamına gelmemektedir (Veenhoven, 1996). Yaşam doymu ile ilgili çalışmalar genellikle yetişkinler üzerinde yoğunlaşmıştır (Suldo ve Huebner, 2004). Ancak günümüzde alan yazında ergenler ve çocuklar üzerinde yapılan çalışmalar da mevcuttur (Bostan, 2021; Chen vd., 2020; Luengo- González vd., 2023; Yıldız ve Kahraman, 2021). Ergenlerle yapılan çalışmalara bakıldığında, Gilman ve Huebner'in (2006) yaptığı çalışmada düşük yaşam doymuna sahip ergenler olumsuz kişisel ilişkiler, yüksek kaygı ve depresyon, düşük umut düzeyi ve daha az kontrol duygusu bildirmiştir. Ayrıca yüksek yaşam doymuna sahip ergenlerin olumlu okul deneyimleri, yüksek not ortalaması ve daha fazla

*Bu çalışma 13-15.06.2022 tarihleri arasında İstanbul Kültür Üniversitesinde gerçekleştirilen 23. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildirimi özeti olarak sunulmuştur.

ders dışı etkinliğe katılım gösterdiği bulunmuştur. Bir başka çalışmada ise okul ikliminin ve psikolojik sağlamlığın yaşam doyumunun anlamlı birer yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (Uz Baş ve Yurdabakan, 2017). Yaşam doyumunu düzeyi yüksekliğinin olumlu yaşam olayları, olumlu kişisel özellikler, sosyal ve akademik anlamda daha olumlu sonuçlar ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Yaşam doyumunun bireyin okul yaşamına da olumlu etkileri bulunmaktadır. Yapılan bazı çalışmaların sonuçları yaşam doyumunu düzeyi yüksekliğinin akademik başarı ile pozitif ilişkili olduğunu, umut düzeyi arttıkça yaşam doyumunun arttığını (Yılmaz, 2017), yaşam doyumunun öğrenci katılımını yordadığını (Lewis vd., 2011), yine benzer bir sonuç olarak yaşam doyumunun öğrenci katılımını ve akademik başarıyı yordadığını göstermiştir (Heffner ve Antaramian, 2016). Lucktong vd. (2017) ebeveyne ve okula bağlanmanın yaşam doyumunu ile pozitif ilişkili olduğunu bulmuştur. Yapılan çalışmalara bakıldığında yaşam doyumunu düzeyi bireyin okul hayatından etkilenmekte ve aynı zamanda bireyin okul hayatını da etkilemektedir. Okulun ergenlerin hayatında önemli bir yer tutması ise okulla kurulan bağın yaşam doyumunu ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Mevcut çalışmada alan yazında sıklıkla çalışılmamış olan öz-yeterlik ve yaşam doyumunu ilişkisinde okula bağlanmanın aracılık etkisi incelenecektir. Çocuk ve ergenlerin en önemli sosyalleşme alanlarını okullar oluşturmaktadır. Bireylerin çocukluktan yetişkinliğe kadar hayatlarının büyük bir kısmında okula ve okul içindeki gruplara dahil olduğu göz önüne alındığında kurulacak bağların bireyin hayatında önemli bir etken olduğu düşünülebilir. Okulla kurulan bu bağ 'okula bağlanma' kavramı üzerinden açıklanabilir.

Okula bağlanma; bir öğrencinin okul, öğretmenler ve arkadaşları ile ilgili ne kadar olumlu ve bağlı hissettiği (Libbey, 2004), okul aktivitelerine katılıp katılmadığı, okuldan ne kadar hoşlandığı, okulun bir parçası gibi hissedip hissetmediği (Yıldız ve Kutlu, 2015), okul ortamına ait olma, okul personeli, okuldaki akranları ve diğer öğrencilerle iyi ilişkiler içinde olması olarak tanımlanabilir (Mengi, 2011). Yapılan çalışmalarda okula bağlanmanın çocuk ve ergenlerde görülen sorunlu davranışların (madde kullanımı, şiddet, okulu bırakma vb.) engellenmesinde etkili olduğu (Maddox ve Prinz, 2003; Simons-Morton vd., 1999) ve şiddet düzeyi (İkiz ve Sağlam, 2017), sosyal kaygı ve depresif belirtiler ile negatif ilişkili olduğu (Yıldız ve Kutlu, 2015) bulunmuştur. Aynı zamanda okuldaki akran desteğinin okula bağlılığı yordadığı (Karababa, vd., 2018; Li vd., 2011) ve yaşam doyumunu ve akran desteğinin öğrenci bağlılığını yordadığı (Hakimzadeh vd., 2016) bulunmuştur. Yapılan çalışmalar ışığında öğrencilerin, okul ortamını pozitif algılamasının ve akran desteğinin okulla olumlu bağ geliştirmesi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Okul ortamının olumlu algılanması, okulla bağın güçlendirilmesinde çevresel etkenlerin yanında öz-yeterlik gibi bireysel özelliklerin de etkili olduğu söylenebilir. Sökmen (2021) çalışmasında benzer bir sonuç olarak öz-yeterliğin öğrencinin bağlılığını yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Ergenlerle yapılan bir diğer çalışmada öz-yeterlik inancı arttıkça okula bağlanmanın da arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Mengi, 2011). Bireyin yeterlik algısı, bir şeyi başaracağına dair inancı ve başarısızlıklar karşısında yılmamasını ve okul ile güçlü bağlar kurmasını sağlayacağı düşünülebilir. Alan yazında öz-yeterlik ve okula bağlanma üzerine çalışmalar nispeten sınırlıdır. Öz-yeterlik düzeyinin yüksek olmasının bireyin okul yaşantısında sağlıklı ve olumlu yaşantılar sağlayacağı, bu yolla okula bağlanma

geliştirebileceği ve mevcut çalışmanın öz-yeterlik ve okula bağlanma ilişkisinde incelenecek modelin sonuçlarının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öz-yeterlik, insanların olası durumlarla başa çıkmada bilişsel, sosyal ve davranışsal becerileri ne kadar iyi organize edip yürütebileceklerine ilişkin yargılarıdır. Kişinin sahip olduklarıyla değil, sahip olduklarıyla neler yapabileceğiyle ilgili yargılarını içerir (Bandura, 1983) Öz-yeterlik inancı insanların kendilerini nasıl hissettiklerini, düşündüklerini, motive ettiğini ve nasıl davrandığını belirler (Bandura, 1994). İnsanların yeterlik inancı dört temel kaynakla geliştirilir; başarılı deneyim, dolaylı deneyim, sözel ikna ve fizyolojik ve psikolojik belirtilerdir (Bandura, 2010). Başarılı deneyimler, yeterlik inancının en etkili kaynağıdır, çünkü bunlar kişisel deneyimlerin sonuçlarına dayanır (Zimmerman, 2000). Başarılar, kişinin kişisel yeterliliğine güçlü bir inanç oluşturur. Başarısızlıklar, özellikle yetkinliklerin gelişiminin erken aşamalarında sık sık başarısızlıklar meydana gelirse, onu baltalar. İkinci bilgi kaynağı dolaylı deneyimdir. Modeller, yetkinlik ve motivasyon kaynakları olarak hizmet eder. Kendi özellikleri ile benzer insanları azimli bir çabayla başarılı görmek, gözlemcilerin kendi yeteneklerine olan inançlarını yükseltir (Bandura, 2009). Üçüncü bilgi kaynağı sözel ikna, bireyin öz yeterliğinin gelişmesinde önemli yer tutar ancak etkili ikna, boş övgü ya da ilham verici ifadeler değildir. Etkili ikna ediciler bireylerin yeteneklerine olan inancı geliştirirken aynı zamanda öngörülen başarının ulaşılabilir olmasını sağlamalıdır (Schunk ve Pajares, 2009). Dördüncü bilgi kaynağı fizyolojik ve psikolojik belirtiler ise bireyin belirli bir duruma karşı olumlu veya olumsuz ruh hali veya fiziksel tepkileridir (Tu ve Zhang, 2015). Bir göreve yönelik güçlü duygusal tepkiler, beklenen başarı veya başarısızlık hakkında ipuçları sağlar. Bireyin yetenekleri hakkındaki olumsuz düşünce ve korkuları öz yeterliği azaltabilir, korkulan sonuca ulaşmada yardımcı etkenlerden strese ve ajitasyona sebep olabilir (Schunk ve Pajares, 2009).

Birey başarılı deneyimler yaşadığında, kendi özellikleriyle benzer kişilerin başarılarını gözlemlediğinde, başarı konusunda cesaretlendirilip motive edildiğinde ve yapılacak göreve karşı olumlu bir ruh hali içinde olduğunda öz-yeterlik algısının yüksek ve başarısızlık karşısında kolayca yılmayacağı söylenebilir. Öte yandan olumsuz deneyimler, başarısızlıkla sonuçlanan gözlemler, sözel uyarılar ve ruh hali içinde ise yeterlik algısı düşük ve çaba, sabır, sebat, başarı karşısında kolayca yılmak ve dolaylı olarak mutluluk düzeyinin düşmesi gibi etkiler olası sonuçlardır. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında yaşam doyumunun öz-yeterliği pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı (Circir vd., 2022), öz-yeterlik ve yaşam doyumunun pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu (Diseth vd., 2012) bulunmuştur. İyi bir ruh hali, öz-yeterlik inançlarını, motivasyonu ve başarıyı yükselterek iyi oluşu artıran karşılıklı bir süreç başlatır (Usher ve Pajares, 2008). Çalışmalara bakıldığında öz-yeterlik başarısızlık karşısında vazgeçmeme, yüksek motivasyon ve çaba ile bireye başarılı deneyimler ve olumlu yaşantılar için fırsatlar sağlar, olumlu yaşantılar bireyin mutluluğu ve yaşamdan doyum sağlamasında etkili olduğu söylenebilir. Okul, çocukların bilişsel yeterliliklerini geliştirdikleri ve daha geniş topluma etkin bir şekilde katılmak için gerekli olan bilgi ve problem çözme becerilerini edindikleri yerdir (Bandura, 1994). Okul, hayatın büyük kısmında önemli yer kaplayan aynı zamanda erenlerin başarılı deneyimler yaşayacağı, bireyin kendisini akranları ile kıyaslayacağı ortamların en başında geldiği söylenebilir.

Okulla olumlu bağ kurma ve yaşam doyumu arasında da pozitif ilişkiler olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Alanyazın tarandığında öz-yeterlik, okula bağlanma ve yaşam doyumu değişkenleri üzerine yapılan çalışmalar mevcuttur ancak öz-yeterlik ve yaşam doyumu ilişkisinde okula bağlanmanın çoklu aracılığını incelemeye dair doğrudan bir kaynağa ulaşılmamıştır. Öte yandan araştırmacılar yaşam doyumunun yordayıcılarını ortaya koymak amacıyla çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ancak yaşam doyumunun açıklanmasında okula bağlanmanın çoklu aracılığına odaklanan çalışmaların sayısı nispeten sınırlıdır. Bu nedenle öz-yeterlik ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerde okula bağlanmanın aracılığının incelenmesi ve mevcut ilişkilerin anlaşılmasının; ergenlerin öz-yeterliklerinin geliştirilmesinde, okula bağlanmalarının ve yaşam doyumlarının artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalara ve dolaylı olarak öğrencilerde okul terkinin azalmasına, akademik başarının artmasına, okul ikliminin iyileştirilmesine dönük çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Ayrıca mevcut çalışmanın sonuçlarının ergenlerle yakından çalışan okul psikolojik danışmanlarının yapacakları çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide okula bağlanmanın aracı rolünü incelemektir. Bu bağlamda çalışmanın hipotezleri aşağıda sunulmuştur:

H1: Öz-yeterlik ile yaşam doyumu doğrudan anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Öz-yeterlik ile okula bağlanma, arkadaşla bağlanma ve öğretmene bağlanma arasında doğrudan anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Okula bağlanma, arkadaşla bağlanma ve öğretmene bağlanma ile yaşam doyumu arasında doğrudan anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide okula bağlanma, arkadaşla bağlanma ve öğretmene bağlanma aracılık yapmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada betimsel yönetime dayalı ilişkisel bir araştırma deseni kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalarda amaç, iki veya daha fazla değişkenin ilişkili olup olmadığını belirlemektir (Marczyk vd., 2005). Araştırmanın öncül değişkenini öz-yeterlik, aracı değişkenini okula bağlanma, sonuç değişkenini ise yaşam doyumu değişkenleri oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırma Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde mevsimlik işçi ailelerin yoğunlukta olduğu 3 ortaokulda yürütülmüştür. Araştırmaya 386 öğrenci gönüllü dahil olmuştur. Öğrencilerin 205'i kız (%53,1) ve 181'i erkektir (%46,9) yaş aralığı 9-16 arası ve yaş ortalaması 12,12'dir (Ss= 1,25). Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme (convenience sampling), araştırmacıların belirli bir çalışmanın katılımcılarına kolayca ulaşmasını sağlayan bir örnekleme yöntemidir (Cohen vd., 2007).

Veri Toplama Araçları

Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği-Kısa Formu (ÇBYDÖ-KF): Seligson ve diğ. (2003; 2005) tarafından geliştirilmiştir. Yaşamın farklı bağlamlarında yaşam memnuniyetini ölçmek için tasarlanan Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği-Kısa Formu (ÇBYDÖ-KF),

Türkçe'ye Siyez ve Kaya (2008) tarafından uyarlanmıştır. Araştırmacılar çalışmayı 4.-8. sınıflarda öğrenim gören 9-16 yaşları arasında olan 189 kız, 205 erkek olmak üzere toplam 394 öğrenciyle yapmıştır. Ölçeğin orijinali 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yaşam doyumunun her bir alanı(aile, okul, arkadaşlar, kendisi ve yaşanan çevre) 7'li Likert tipindeki maddeler(1= Berbat 7= Harika)üzerinde değerlendirilmektedir (Örnek madde: "Aile yaşamımla ilgili memnuniyetimi aşağıdaki gibi tanımlayabilirim). Elde edilen puanların yüksekliği yaşam doyumunun yüksekliğine işaret etmektedir. Siyez ve Kaya (2008) tarafından yapılan geçerlik çalışmasında açılımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek boyutlu olduğu ve beş alt boyuta sahip olduğu belirlenmiştir. Bu tek faktör toplam varyansın %48'ini açıklarken, faktör yükleri 0,49 ile 0,82 arasında değişmektedir ve özdeğer 2,89 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin test- tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,82 ve Cronbach alfa katsayısı 0,89'dur. Tüm maddeler için madde toplam korelasyonları hesaplanmış, tüm maddeler 0,64 ile 0,78 arasında değişen güçlü madde toplam korelasyonları olduğu görülmüştür. Test tekrar test güvenilirliği (r=0,82) bulunmuştur. Bu çalışmanın verileri üzerinden elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı tüm ölçek için 0,88 olarak hesaplanmıştır.

Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği (ÇİÖÖ): Ölçek Muris (2001) tarafından 14- 17 yaş arası ergenlerle geliştirilmiştir. Telef ve Karaca (2012) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Çocuklar için Öz Yeterlik Ölçeği ilköğretim ikinci kademe ve lise öğrencileri için kullanılmaktadır. Ölçek sosyal, duygusal ve akademik öz yeterlik alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek toplam 21 maddeden oluşmaktadır (Örnek madde: "Okuldaki çalışmalarınızla ailenizi memnun etmeyi ne kadar başarabiliyorsunuz?"). Her bir alt boyut için Beşli Likert tipinde (1=Hiç, 5=Çok iyi) 7 madde bulunmaktadır. Açılımlayıcı faktör analizi sonucu toplam açıklanan varyansın %43,74 olduğu bulunmuştur. Alt boyutlarda ise akademik %25,51, sosyal %10,49 ve duygusal öz-yeterlik %7,64 olduğu görülmüştür. Ölçeğin bütünü için Cronbach alfa katsayısı 0,86'dır. Alt boyutlarında ise akademik 0,84, sosyal 0,64 ve duygusal öz-yeterlik için 0,78 olarak bulunmuştur. Arslan (2018) tarafından yapılan bir çalışmada 5.-8. sınıflarda kullanılan ölçeğin akademik öz-yeterlik alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının ise 0,75 ile 0,89 arasında değiştiği belirtilmiştir. Bu çalışmanın verileri üzerinden elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı tüm ölçek için 0,74 olarak hesaplanmıştır.

Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği (OBÖ-ÇE): Hill ve Werner (2006), tarafından çocuk ve ergenlerin okula bağlanma düzeyini ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin okul, arkadaş ve öğretmene bağlanma olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Her boyutunda 5 maddenin yer aldığı ölçek toplam 15 maddeden oluşmaktadır (Örnek madde: "Bu okulda olmaktan gurur duyuyorum"). Türkçe 'ye uyarlaması Savi (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizlerde ölçek maddelerinin toplam varyansın %58,69'unu açıklayan üç alt boyutta toplandığı belirtilmiştir. Ölçeğin faktör yük değerlerinin 0,47 ile 0,85 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Uyarlanan ölçek toplam 13 maddeden oluşmaktadır ve 5'li Likert tipi biçiminde puanlanmaktadır. Ölçeğin, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,84; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,85'tir. Okula bağlanmanın iç tutarlık kat sayısı 0,82, öğretmene bağlanmanın 0,74 ve arkadaşla bağlanmanın 0,71 olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin İki-yarım güvenilirlik katsayısı 0,78'dir. Madde-test korelasyonu sonucunda ise maddelerin

toplam puanla ilişkisinin 0,66 ile 0,85 arasında olduğu belirtilmiştir. Ölçekten alınan puanların düşük veya yüksek olması bağlanma düzeyin de düşük veya yüksek olmasıyla eşdeğerdir. Bu çalışmanın verileri üzerinden elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı tüm ölçek için 0,78 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olup öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, anne- baba vefat durumu, anne- baba eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi gibi demografik bilgilerini toplamak üzere kullanılmıştır.

İşlem

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik kurul onayı alınmasından sonra kullanılacak kişisel bilgi formu ve ölçekler, 5.-8. sınıfta okuyan gönüllü öğrencilere uygulanmıştır. Uygulamanın yüz yüze olması ve araştırmacının yanlış anlaşılması engellemek, bilgi vermek ve gereken açıklamaları yapmak üzere sınıflarda bulunmuştur. Çalışmada veri toplama sonrasında ölçekleri eksik ve hatalı dolduran, 23 öğrenciden toplanan veriler analizler dışı tutulmuştur. Ayrıca anne babanın sağ olup olmadığı sorusuna eksik yanıt veren bir kayıp veri bulunmaktadır. Ölçme araçlarının doldurulması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Çalışmanın verilerinin analizinde, betimsel istatistikler, Pearson korelasyon katsayısı ve aracılık verilerinin analizinde Hayes'in (2017) SPSS programının bir uzantısı olan PROCESS makrosunda yer alan Model 4'ten yararlanılmıştır. Aracılık analizinde Sıradan En Küçük Kareler Regresyona dayalı yaklaşım ve Bootstrap Yöntemi kullanılmıştır. Dolaylı etkilerin anlamlılığı için 5000 Bootstrap örnekleminde incelenen veriler SPSS 26.0 programı ile analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmada "cinsiyet" değişkeni kontrol değişkeni (covariate değişken) olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1' de görüldüğü üzere anne eğitim düzeyinin baba eğitim düzeyi ile kıyaslanınca anne eğitim düzeyi yüzdesinin daha düşük olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu ebeveynlerin sayısının azlığı ailelerin düşük eğitim seviyesinde olduğunu göstermektedir. Gelir düzeylerine bakıldığında ise öğrencilerin çoğunluğunun alt gelir grubuna yakın olduğu görülmektedir.

Araştırmanın değişkenleri olan öz yeterlik, yaşam doyumu ve okula bağlanma arasındaki korelasyon bulguları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında çalışmanın verilerinin normal dağılıma sahip olduğu görülmektedir (-1,5/1,5 arasında) (Tabachnick ve Fidell, 2013). Pearson korelasyon katsayılarına göre öz-yeterlik ile okula bağlanma, öğretmene

bağlanma ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öz-yeterlik ile arkadaşına bağlanma arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Okula bağlanmanın alt boyutları olan, okula bağlanma, arkadaşına bağlanma ve öğretmene bağlanma ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide okula bağlanmanın çoklu aracılığına ilişkin analiz sonuçları Şekil 1'de verilmiştir.

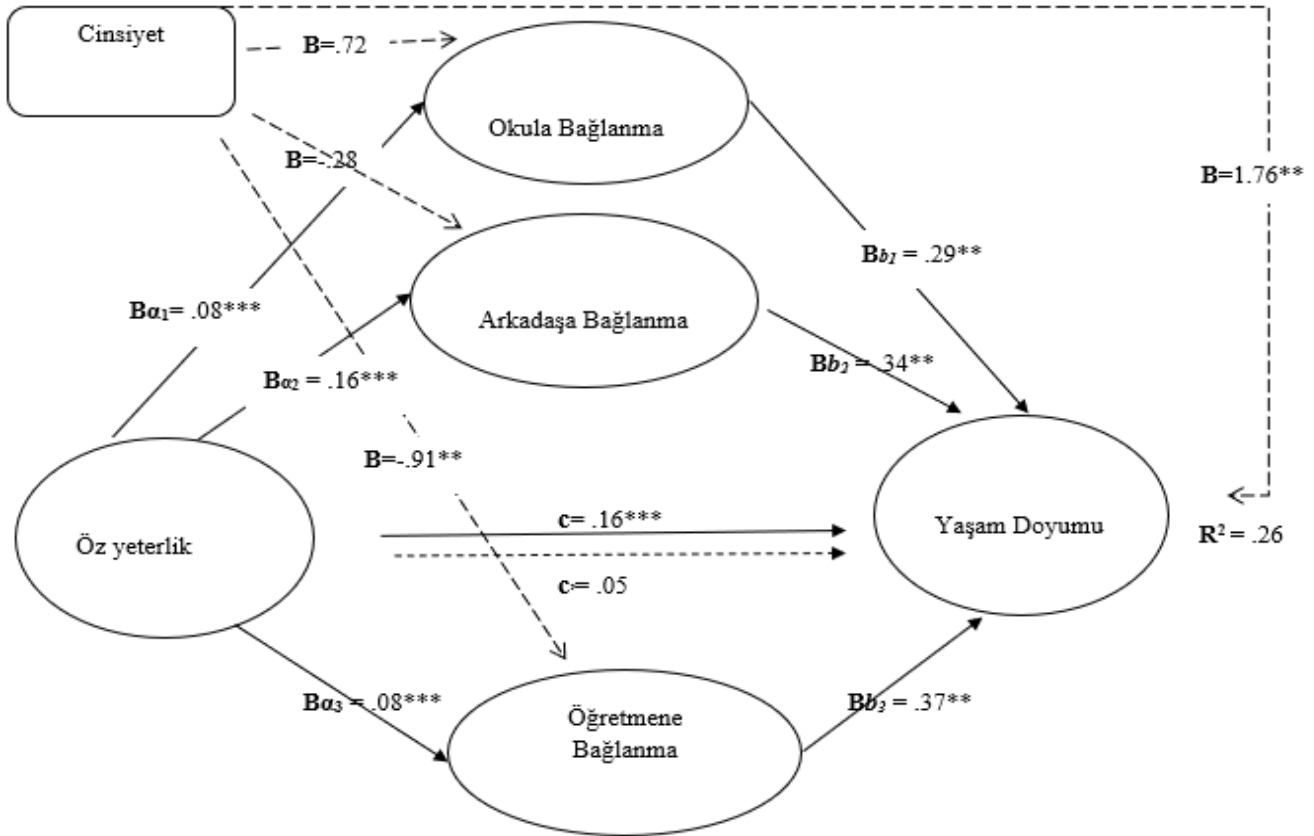
Tablo 1.Örnekleme grubuna ait özellikler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	205	53,1
	Erkek	181	46,9
Yaş	9	3	0,8
	10	32	8,3
	11	84	21,8
	12	129	33,4
	13	86	22,3
	14	42	10,9
	15	6	1,6
Sınıf	16	4	1
	5	56	14,5
	6	117	30,3
	7	119	30,8
Anne	8	94	24,4
	Sağ	381	98,7
	Vefat	5	1,3
Baba	Sağ	374	96,9
	Vefat	11	2,8
Anne-Baba	Birlikte Yaşıyor	380	98,4
	Boşanmış	6	1,6
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	189	49,0
	İlkokul Mezunu	135	35,0
	Ortaokul Mezunu	50	13,0
	Lise Mezunu	8	2,1
	Üniversite Mezunu	4	1,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	72	18,7
	İlkokul Mezunu	122	31,6
	Ortaokul Mezunu	116	30,1
	Lise Mezunu	59	15,3
	Üniversite Mezunu	17	4,4
Aile Gelir Durumu	2500 TL ve altı	209	54,1
	2500-4000 TL	86	22,3
	4000-6000 TL	57	14,8
	6000-10000 TL	18	4,7
	10000 TL ve üstü	16	4,1

Tablo 2.Araştırmanın değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler ve pearson korelasyon katsayısı değerleri

Değişkenler	\bar{X}	Ss	Basıklık	Çarpıklık	1	2	3	4	5
1) Öz yeterlik	68,12	11,87	0,28	-0,1	-				
2) Okula bağlanma	16,04	3,83	0,20	-0,99	0,26**	-			
3) Arkadaşa Bağlanma	19,05	4,64	-0,26	-0,69	0,40**	0,35**	-		
4)Öğretmene Bağlanma	16,63	3,45	0,34	-1,05	0,26**	0,44**	0,48**	-	
5) Yaşam doyumu	32,11	6,8	0,38	-0,08	0,28**	0,34**	0,41**	0,38**	-

N= 386 ** $p < .01$

Şekil 1: Öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide okula bağlanmanın paralel çoklu aracılığı ve standardize edilmemiş beta değerleri. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Şekil 1 incelendiğinde, cinsiyetin okula bağlanma ($B = -0,72$, $SH = 0,38$, $t = -1,90$, $p > 0,05$) ve arkadaşına bağlanmaya ($B = -0,28$, $SH = 0,43$, $t = -0,65$, $p > 0,05$) anlamlı bir etkisinin bulunmadığı fakat öğretmene bağlanma ($B = -0,91$, $SH = 0,34$, $t = -2,68$, $p < 0,01$) ile yaşam doyumu ($B = 1,76$, $SH = 0,61$, $t = 2,9$, $p < 0,01$) etkisinin anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öz yeterliğin yaşam doyumu üzerinde olan toplam etkisi ($c = .16$, $SH = .03$, $t = -5,56$, $p < 0,001$) istatistiksel açıdan anlamlıdır (1. Adım). Öncül değişken olan öz yeterliğin, aracı değişkenlerden arkadaşına bağlanma ($B = .16$, $SH = 0,02$, $t = 8,60$, $p < 0,001$), okula bağlanma ($B = 0,08$, $SH = 0,02$, $t = 5,36$, $p < 0,001$) ve öğretmene bağlanma ($B = 0,08$, $SH = 0,01$, $t = 5,51$, $p < 0,001$) üzerinde olan doğrudan etkileri istatistiksel açıdan anlamlıdır (2. Adım). Aracı değişkenlerden arkadaşına bağlanmanın ($B = 0,34$, $SH = 0,08$, $t = 4,32$, $p < 0,001$), okula

bağlanmanın ($B = 0,29$, $SH = 0,09$, $t = 3,23$, $p < 0,01$) ve öğretmene bağlanmanın ($B = 0,37$, $SH = 0,11$, $t = 3,5$, $p < 0,01$) sonuç değişken olan yaşam doyumu üzerindeki etkileri istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (3. Adım). Öz-yeterlik ile üç aracı değişken birlikte denkleme alındığında (4. Adım) öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasında olan ilişki azalmış ve ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($c' = 0,05$, $SH = 0,03$, $t = 1,73$, $p > 0,05$). Aracılık analizinden elde edilen sonuca göre öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasında her üç değişkenin aracılık yaptığı görülmüştür. Çalışmada incelenen modelin anlamlı düzeyde olduğu ($F_{(5,380)} = 26,53$) ve yaşam doyumdaki toplam varyansın %26'sını açıkladığı belirlenmiştir.

Çalışmada incelenen modeldeki dolaylı etkiler ile spesifik dolaylı etkilerinin karşılaştırmaları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ön ergenlerin öz-yeterliklerinin okula bağlanma aracılığıyla yaşam doyumları üzerindeki dolaylı etkileri ile spesifik dolaylı etkilerinin karşılaştırmaları

Etkiler	Katsayılar Çarpımı (Product of coefficients)				Bootstrap %95BCa GüvenAralığı	
	Nokta Tahmini	SH	z	p	Düşük	Yüksek
Toplam Dolaylı Etki	0,1074	0,191			0,0736	0,1486
Okula Bağlanma	0,0246	0,100	2,7333	0,0063	0,0089	0,0491
Arkadaşa Bağlanma	0,0537	0,144	3,8377	0,0001	0,0282	0,0851
Öğretmene Bağlanma	0,0291	0,109	2,9214	0,0035	0,0109	0,0550
Karşılaştırmalar						
C1	-0,0291	0,172			-0,064	0,0036
C2	-0,0046	0,152			-0,035	0,0253
C3	0,0245	0,195			-0,0129	0,0646

N= 386, k= 5000, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$; Kontrol Değişkenleri= Cinsiyet, BCa= Yanlılık Hatasından Arındırılmış ve Düzeltilmiş (bias corrected and accelerated) 5000 Bootstrap Örneklemi; C1= Okula bağlanma X arkadaşına bağlanma; C2= Okula bağlanma X öğretmene bağlanma; C3= Arkadaşa bağlanma X öğretmene bağlanma

Tablo 3’de görüldüğü üzere, incelenen modeldeki toplam dolaylı etki (yani toplam ve doğrudan etki arasındaki fark/c-c’) istatistiksel olarak anlamlıdır (nokta tahmin= 0,1074 ve % 95 BCa GA [-0,0736, -0,1486]). Öncül değişken olan öz-yeterliğin, yaşam doyumu üzerindeki dolaylı etkilerine aracılığı bakımından üç aracı değişkene ayrı ayrı bakıldığında arkadaşla bağlanmanın (nokta tahmin= 0,0537 ve % 95 BCa GA [-0,0282, -0,0851]), okula bağlanmanın (nokta tahmin= 0,0246 ve % 95 BCa GA [-0,0089, -0,0491]) ve öğretmene bağlanmanın (nokta tahmin= 0,0291 ve % 95 BCa GA [-0,0109, -0,0550]) aracılığının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Aracı değişkenlerin aracılık güçlerinin birbirinden farklılaşp farklılaşmadığını saptamak için yapılan ikili karşılaştırılma analizlerinde, %95 BCa güven aralıklarına göre nokta tahmini sıfır aralığında olmayan ve istatistiksel olarak anlamlı olan üç karşılaştırma Tablo 3’te sunulmuştur. Belirli dolaylı etkilerin ikili karşılaştırmalarına göre (C1), (C2) ve (C3) aracı değişkenlerin etki düzeyleri bakımından birbirinden farklılaşmadığı görülmüştür.

Tartışma

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öz-yeterlik ve yaşam doyumu arasında okula bağlanmanın alt boyutlarından arkadaşla, okula ve öğretmene bağlanma değişkenlerinin aracılığı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu bulgunun yanı sıra öz-yeterlik, yaşam doyumu ve okula bağlanma değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve olumlu yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Mevcut çalışmada cinsiyetin öğretmene bağlanma ve yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Alan yazında da benzer olarak yaşam doyumu üzerinde cinsiyetin etkili olduğu çalışmalar mevcuttur (Çam ve Artar, 2014; Marquez, 2023; Öztan, 2014). Chen vd. (2020) yapılan çalışmalarda ergenlerde yaşam doyumu ve cinsiyet farklılıklarının tutarsız sonuçlar göstermesi üzerine yaptığı meta-analiz çalışmasında yaşam doyumunda cinsiyetler arası farklılığına baktığında erkek çocuk ve ergenler lehine az bir fark olduğunu bulmuştur. Çalışmasında, alan yazında farklılaşan sonuçların yaş, coğrafi bölge, yaşam doyumu ölçüm farklılıkları gibi sebeplerden kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Öğretmene bağlanma üzerinde cinsiyetin etkili olduğu (Cugmas, 2007) erkek öğrenciler ve öğretmenleri arasında daha fazla çatışma olduğu (Koepke ve Harkins, 2008) bulunmuştur. Cinsiyetin değişkenlerle ilgili karıştırıcı etkisi sebebiyle bu çalışmada kontrol değişkeni olarak belirlenmiştir. Özdemir ve Koruklu (2013) da çalışmalarında cinsiyeti kontrol değişkeni olarak denklem aldığında sonuçlarının yine anlamlı kaldığını belirlemişlerdir.

Öz yeterlik kişinin vazgeçmeye karşı direnmek, stresle başa çıkmak ve gereken kaynakları kullanabilmek için gerekli becerileri kullanabileceğine olan inancını temsil eder (Luszczynska ve Schwarzer, 2005). Öz-yeterliği yüksek olan bireyler, sıkıntılı zamanlarda kendilerine olan güvenlerini kaybetmezler ve depresif, düşünceler üzerinde kontrol sahibi olurlar (Jhang, 2019). Öz-yeterlik inancının bireyin başarısızlığa, olumsuz yaşam olaylarına ya da depresif düşüncelere karşı dirençli olmasını sağlayacağı söylenebilir. Öz-yeterliğin bireyin hayatı algılayışındaki olumsuzluklara karşı koruyucu özelliği olduğu sonucuna ulaşılabılır. Bu koruyuculuğun bireyin yaşamdan aldığı doyum üzerinde de etkisi olduğu düşünülmektedir. Nitekim alan yazında öz-yeterlik ve yaşam doyumu arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunduğu çalışmalarla ortaya konmuştur (Azizli vd., 2015;

Savi Çakar, 2012; Tagay vd., 2016; Usan Supervía vd., 2023). Yaşam doyumu genel anlamıyla bireyin yaşamından genelinden tatmin olma derecesidir. Yaşam doyumu stresli yaşam olaylarına karşı koruyucudur (Antaramian, 2020). Marques (2016) çalışmasında yüksek yaşam doyumu düzeyine sahip çocuk ve erinlerin daha az zihinsel sağlık problemleri ve akademik zorluk yaşadığını bulmuştur. Yaşam doyumu düzeyinin yüksek olması erinler için olumsuz yaşam olaylarında tampon görevi görmektedir denilebilir. Erinlerin yaşam doyumu üzerinde etkili olan yaşantılar deneyimleyebileceği, akranları ve yetişkin bireyler ile sosyal bağlar kurmasını sağlayacak, başarıyı deneyimleyebileceği en uygun ve sağlıklı ortamı ise okulların oluşturduğu düşünülebilir.

Çalışmamızda öz-yeterlik ve yaşam doyumu arasında arkadaşla, öğretmene ve okula bağlanmanın aracılığının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ulaşılan sonuçlarla benzer şekilde alan yazında arkadaşla bağlanmanın yaşam doyumu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu (Aziz vd., 2021; Kim ve Paik, 2018) ve akran bağlılığının yaşam doyumunu yordadığı (Nickerson ve Nagle, 2004) bulunmuştur. Okula aidiyet ve arkadaşla bağlılık arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur (Özgök ve Sarı, 2016). Köse (2015) çalışmasında olumlu akran ilişkilerinin ise mutluluk düzeyini artırdığını bulmuştur. Hem mevcut çalışmanın bulgularından hem de alan yazındaki çalışma bulgularına bakıldığında akranlarla olumlu bağ kurmanın okulla iyi ilişkiler geliştirmede ve bireyin kendi özelliklerini olumlu algılayarak yaşamından memnun olmasını sağladığı söylenebilir. Özellikle erinlik döneminde akran ilişkilerinin ön plana çıktığını göz önüne aldığımızda akranlarla güçlü bağlar kuran erinlerin hem algıladıkları sosyal destek hem de kendiliğe ilişkin algılarını potansiyel olarak olumlu etkileyip yaşam doyum düzeylerini yükselttiği de söylenebilir.

Yine mevcut çalışma bulgularıyla benzer olarak Özdemir ve Koruklu (2013) yaptığı çalışmada öğretmene bağlanmayı yaşam doyumu ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulmuştur. Öğretmen ilişkisinin yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu (Kang vd., 2016), öğretmen desteğinin yaşam doyumun önemli bir yordayıcısı olduğu (Telef vd., 2015) öğretmen-öğrenci ilişkisinin (Nie vd., 2019) ve öğretmen desteğinin (Guess ve McCane-Bowling, 2016) yaşam doyumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Erinlerin öğretmenleriyle doyum sağlayan ilişkiler kurması, öğretmenlerine bağlılık göstermesi ve öğretmenlerinden destek görmesi kendisine dair olumu geribildirimler alması yaşamdan tatmin olması ve doyum sağlamasına katkı sağladığı düşünülebilir.

Bu çalışmanın bir diğer bulgusu ise okula bağlanma, öz-yeterlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir aracılık yapmasıdır. Okula bağlanmanın yaşam doyumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğunu (Lucktong vd., 2017), kendini okula ait hissetmenin bireylerin yaşam doyum düzeylerini artırma olanağına sahip olduğu (Çıkrıkçı ve Erzen, 2020) bulunmuştur. Okulun bireye kendisine dair olumlu algılarını sinayabileceği, akranları ile olumlu ilişkiler kurarak, başarılar deneyimleyerek olumlu benlik algısı geliştirebileceği eşsiz bir ortam sunduğu söylenebilir. Mevcut çalışmanın sonuçlarına bakıldığında erinlik döneminde öz-yeterliği yüksek düzeyde olan öğrencilerin okula karşı olumlu bir tutum ve bağ içinde olacağı ayrıca okul ortamında öğretmen ve arkadaşları ile daha sağlıklı ve etkili ilişkiler kurabileceği, bunun sonucunda da yaşamdan aldıkları doyumun yükseleceği şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerde öz-yeterliğin yaşam doyumunun güçlü bir yordayıcısı olduğu çalışmalarla ortaya konmuştur (Çıkrıkçı ve Odacı, 2016; Danielsen vd., 2009; Vecchio vd., 2007). Yapılan bazı çalışmalarda ergenlerde öz-yeterliğin iyi oluş üzerinde etkili olduğu bulunmuştur (De Caroli ve Sagone, 2014; Jain ve Desai, 2022). Ergenler üzerinde yapılan başka bir çalışmada öz-yeterliği yüksek ergenlerin iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu, olayları ve durumları yönetmekle ilgili daha fazla yeterlik deneyimledikçe kendilerini yeni deneyimlere açık ve potansiyellerini gerçekleştirme duygusuna sahip gördüklerini ve bunun kendilerini kabul etmeyi kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır (De Caroli ve Sagone, 2014). Öz-yeterlilik, görev seçimini, çabayı, sebatı ve başarıyı etkilemekle birlikte (Schunk ve Mullen, 2012), başarısızlık karşısında yılmama, eleştiriler karşısında daha esnek davranabilme ve olumsuzluklar karşısında daha dirençli olabilmeyi sağlamaktadır. Olumsuz olaylar karşısında dayanıksız olan bireyler ise olumsuz duygulanım ve depresyona yatkın olurlar (Heslin ve Klehe, 2006). Öz-yeterliği düşük ergenlerin depresyon, anksiyete, olumsuz benlik algısı düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmacılara göre yetersizlik algısı ve başarısızlık korkusu tatminsizlik yaratmakta ve bu da depresif duygulanıma sebep olmaktadır (Telef ve Karaca, 2012). Yapılan çalışmalardan yola çıkarak öz-yeterliğin öğrencinin kendini olumlu algılamasını, zorluklar karşısında daha dirençli olmasını ve başarıya ulaşmak için çaba, sebat göstermesini sağlayarak yaşamı da olumlu algılamasını ve yaşamdan doyum sağlamasını mümkün kıldığı yardımcı olduğu söylenebilir.

Alan yazında çocuklarla yapılan bir çalışmada akademik ve sosyal öz-yeterliğin iyi oluş üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Bandura vd., 1996). Farklı yaş grubunda yürütülen bir çalışmada, mevcut çalışmanın bulgularını destekleyen bir sonuca ulaşılmış, yüksek yaşam doyumuna sahip ergenlerin okula bağlanma, akademik öz yeterlik ve akademik başarısının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Antaramian, 2017). Öz-yeterlik ve yaşam doyumunu üzerine yapılan çalışmalara ve mevcut çalışmanın bulgusuna bakıldığında öz yeterliliğin yaşam doyumunu için önemli ve etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

Çalışma bulgularından bir diğeri öz-yeterlik ile öğrencilerin okula bağlanması arasındaki anlamlı ilişkidir. Çalışmada öz-yeterliğin öğrenme ortamı ve öğrenci bağlanması ile ilişkisini ele alan Sökmen (2021) öz-yeterliğin ve öğrenme ortamında öğretmen desteği, öğrenci ilişkileri ve karşılıklı saygının hem birbiriyle hem de öğrenci bağlılığıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öz-yeterliğin, öğrencilerin motive olmalarına ve öğrenme etkinliklerine katılmalarına yardımcı olduğu söylenebilir. Öğrenme konusunda kendilerini yeterli hisseden, ancak ilerlemelerinin yetersiz olduğunu algılayan öğrenciler, öğrenmelerini geliştirmek için, strateji değiştirme, yardım arama, çevrelerini iyileştirme gibi değişiklikler yapabilirler. Bu değişiklikler öğrenmeye bağlılığı ve öğrenme etkinliklerine katılımı artırır (Schunk ve Mullen, 2012). Alan yazına bakıldığında kendini yeterli algılayan ergen, okulda başarılı olmaktadır. Akademik başarı, yeterlilik algısı öğrencinin okul etkinliklerine katılımını, öğrenmeye ve başarmaya karşı yılmazlığı okul ile olumlu bağ kurmasını kolaylaştırır. Öğrencinin okulu olumlu algılaması okulla, öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla bağ kurmasını ve bağlanmasını sağlayabilir.

Mevcut çalışmada ulaşılan sonuçlara benzer olarak, okula bağlanma ve yaşam doyumunu değişkenleri ile ilgili yapılan çalışmalarda öğrencilerin yaşam doyumunun yordanmasında

okula bağlanmanın önemli bir değişken olduğu bulunmuştur (Lyons ve Huebner, 2016; Oberle vd., 2011; Suldo vd., 2008; You vd., 2008). Oberle vd. göre (2011) öğrencinin toplumdaki akranları ve akraba olmayan yetişkinlerle sağlıklı ilişki kurması ve okula aidiyetinin yaşam doyumunda güçlü bir etken olduğu ve mutluluğun önemli bir belirleyicisi olduğu bulunmuştur. Okulda yaşanan olumlu deneyimler okul doyumunu sağlar ve bu genel yaşam doyumunun güçlü bir yordayıcısıdır. Savi Çakar'a (2011a) göre okula bağlanma yaşam doyumuna yakın bir kavram olan yaşam kalitesi ile pozitif ilişkilidir. Okula bağlanma, yaşam doyumunu ile pozitif olarak ilişkilidir. Bu bulgular, güvenli ebeveyn bağlanmasının akranlarla olumlu ilişkilerin geliştirilmesi için bir temel oluşturduğunu ve ergenlik ve yetişkinliğe geçişler sırasında yaşanan olumsuz yaşam olaylarına karşı koruyucu bir faktör olarak hareket ettiğini öne süren önceki araştırmaları desteklemektedir (Lucktong vd., 2017). Mevcut çalışmalar okul yaşamının, yaşam doyumunda etkili olduğunu kanıtlamaktadır. Öğrencinin akademik yeteneğine ilişkin algısı, okul personeli ve öğrencilerle ilişkisi, okulla ilgili olumlu düşüncelerinin yaşam doyumuyla güçlü bir ilişkisi vardır. Okulda kendilerini yeterli hisseden, öğretmenlerinden destek gören ve okul memnuniyeti yüksek öğrencilerin yaşam doyumunun yüksek olması daha olasıdır.

Mevcut çalışmanın sonuçlarına bakıldığında öz-yeterlik duygusunu yüksek düzeyde algılayan erinlerin okula bağlanmalarının da daha yüksek olduğu ve bu yolla yaşam doyumlarını da yüksek algıladıkları söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; mevcut çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde ön ergenlerde öz-yeterlik ve yaşam doyumunu ilişkisinde okula bağlanma değişkeninin aracılığının anlamlı olduğu görülmüştür. Öz-yeterlik, yaşam doyumunu ve okula bağlanma değişkenlerinin de birbiriyle olumlu yönde anlamlı düzeyde ilişkilerinin bulunmasından yola çıkarak öğrencinin öz-yeterliğini desteklemenin okula bağlanma ve yaşam doyumunun da artırarak bireyin okul yaşamında daha mutlu ve başarılı olabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre, ön ergenlerin öz-yeterliğini ve okula bağlanma düzeylerini geliştirmeye dönük okul temelli programların hazırlanmasının ergenlerin yaşam doyumlarına anlamlı katkılar yapabileceği söylenebilir. Psikolojik danışmanlar tarafından öz-yeterliği arttırmak için psiko-eğitim grupları veya grup rehberliği çalışmalarının okul ortamında yapılması önerilebilir. Ayrıca öğretmenler tarafından yapılacak ve öğrencinin başarılı olmaya inancını destekleyecek öğrenme yaşantıları, okul içinde akran ilişkisini destekleyecek eğitsel etkinlikler öğrencinin kendini yeterli ve başarılı hissetmesini destekleyebilir.

Bu çalışmanın sınırlılıklarından birisi Şanlıurfa'nın Suruç ilçesindeki 3 ortaokula uygulanmış olmasıdır. Katılımcıların büyük bir bölümünün alt gelir düzeyinden olması ve mevsimlik işçi ailelerinin çocukları olması genel popülasyonu anlamamız açısından bir sınırlılık oluşturabilir. Bu nedenle çalışmanın bulgularının farklı gruplara genellemesinde dikkatli olunmalıdır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda farklı örnekleme yöntemleri ile farklı bölgelerde okuyan öğrenciler ile benzer modelin incelenmesi önerilebilir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmayı HD ve MAY tasarladı. Veri analizi MAY tarafından yapıldı. HD giriş bölümünü yazdı ve MAY yöntem ve bulgular bölümünü yazdı. Tartışma bölümüne tüm yazarlar katkıda

bulunmuştur. MAY taslağı gözden geçirip düzenledi, düzeltmeler ve eklemeler yaptı. Tüm yazarlar makalenin son halini okudu ve onayladı.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışma Adıyaman Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 12.01.2022 tarihli toplantısında alınan onay kararı (Protokol No. 188) ile gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedirler.

Kaynaklar

- Antaramian, S. (2017). The importance of very high life satisfaction for students' academic success. *Cogent Education*, 4(1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2017.1307622>
- Antaramian, S. P. (2020). Life satisfaction. *The encyclopedia of child and adolescent development*. In S. Hupp & J. D. Jewell (Eds.), John Wiley.
- Arslan, A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin yazma kaygıları ve akademik öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1286-1312.
- Azizli, N., Atkinson, B. E., Baughman, H. M., & Giammarco, E. A. (2015). Relationships between general self-efficacy, planning for the future, and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 82, 58-60. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.03.006>
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child Development*, 67(3), 1206–1222. <https://doi.org/10.2307/1131888>
- Bandura, A. (1983). Self-efficacy determinants of anticipated fears and calamities. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(2), 464–469. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.2.464>
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. V. S. Ramachandran In, *Encyclopedia of Human Behavior* (s. 71-81). Academic Press.
- Bandura, A. (2009). Social cognitive theory of mass communication. In J. Bryant & M. Oliver (Eds): *Media effects 3rd edition*. Routledge.
- Bandura, A. (2010). Self-efficacy. In the *Corsini Encyclopedia of Psychology* (Eds I.B. Weiner and W.E. Craighead). <https://doi.org/10.1002/9780470479216.corpsy0836>
- Bostan, M. (2021). *Ergenlerde yaşam doyumu akademik öz yeterlilik ve ebeveyn kabul reddi arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Biruni Üniversitesi.
- Chen, X., Cai, Z., He, J., & Fan, X. (2020). Gender differences in life satisfaction among children and adolescents: A meta-analysis. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 21(6), 2279–2307. <https://doi.org/10.1007/s10902-019-00169-9>
- Cırcır, O., Yönet Demirhan, C., Aydemir, M., Balcı, H., Can, H. R. ve Gökce, Z. (2022). Ortaokul öğrencilerinde problemli internet kullanımı ile öz-yeterlik arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rolünün incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-18. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1108453>

- Cohen, L. M., Manion, L. I., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education (6th ed.)*. Taylor & Francis.
- Çam, Z. ve Artar, M. (2014). Ergenlikte yaşam doyumu: Okul türleri bağlamında bir inceleme. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1). 23-46.
- Çıkrıkçı, Ö, ve Erzen, E. (2020). Academic procrastination, school attachment, and life satisfaction: A mediation model. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 38, 225–242. <https://doi.org/10.1007/s10942-020-00336-5>
- Çıkrıkçı, Ö., ve Odacı, H. (2016). The determinants of life satisfaction among adolescents: the role of metacognitive awareness and self-efficacy, *Social Indicators Research*, 125(3), 977-990. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0861-5>.
- Cugmas, Z. (2007). Gender differences in relation between child's attachment to school teachers and his/her self-perception. *Studia Psychologica*, 49 (1), 63 – 79
- Danielsen, A. G., Samdal, O., Hetland, J., & Wold, B. (2009). School-related social support and students' perceived life satisfaction. *The Journal of Educational Research*, 102(4), 303–318. <https://doi.org/10.3200/JOER.102.4.303-320>
- De Caroli, M. E., & Sagone, E. (2014). Generalized self-efficacy and well-being in adolescents with high vs. low scholastic self-efficacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 867-874. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.05.152>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34–43. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>
- Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *The handbook of positive psychology*. Chapter: 5, (pp. 63-73). Oxford University Press.
- Diseth, Å., Danielsen, A. G., & Samdal, O. (2012) A path analysis of basic need support, self-efficacy, achievement goals, life satisfaction and academic achievement level among secondary school students, *Educational Psychology*, 32(3), 335-354. <https://doi.org/10.1080/01443410.2012.657159>
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 311–319. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9036-7>
- Guess, P. E., & McCane-Bowling, S. J. (2016). Teacher support and life satisfaction: an investigation with urban, middle school students. *Education and Urban Society*, 48(1), 30-47. <https://doi.org/10.1177/0013124513514604>
- Hakimzadeh, R., Besharat, M.A., Khaleghinezhad, S. A., & Ghorban Jahromi, R. (2016). Peers' perceived support, student engagement in academic activities and life satisfaction: A structural equation modeling approach. *School Psychology International*, 37(3), 240–254. <https://doi.org/10.1177/0143034316630020>
- Hayes, A. F. (2017) *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*; Guilford Publications.

- Heffner, A. L., & Antaramian, S. P. (2016). The role of life satisfaction in predicting student engagement and achievement. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 17(4), 1681–1701. <https://doi.org/10.1007/s10902-015-9665-1>
- Hill, L. G., & Werner, N. E. (2006). Affiliative motivation, school attachment, and aggression in school. *Psychology in the Schools*, 43(2), 231-246. <https://doi.org/10.1002/pits.20140>
- İkiz, F. E. ve Sağlam, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1235-1246. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330253>
- Jain, S. A., & Desai, T. R. (2022). A study of adolescent's self-efficacy and general wellbeing. *International Journal of Indian Psychology*, 8(1), 713-730. <https://doi.org/10.25215/0801.088>
- Jhang, F. H. (2019). Life satisfaction trajectories of junior high school students in poverty: Exploring the role of self-efficacy and social support. *Journal of Adolescence*, 75, 85-97. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.07.011>
- Karababa, A., Oral, T. ve Dilmaç, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlılığın yordanmasında algılanan sosyal destek ve değerlerin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 269 – 279. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2017028440>
- Kang H.N., Yong H.R.&Hwang H.S. (2016) Influences of the parenting style, peer attachment, relationship of teacher factors on learning attitude and life satisfaction of Korean adolescents. *J Korea Acad Industr Coop Soc*.17(10).449-457. <http://dx.doi.org/10.5762/KAIS.2016.17.10.449>.
- Kim, S., & Paik, J. (2018). The effect of peer attachment on life satisfaction of adolescents. *Journal of Digital Convergence*, 16(9), 477–487.
- Koepke M. F., & Harkins D. A. (2008). Conflict in the classroom: Gender differences in the teacher-child relationship. *Early Education and Development*,19(6), 843–864. <https://doi.org/10.1080/10409280802516108>
- Köse, N. (2015). Ergenlerde akran ilişkilerinin mutluluk düzeyine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 1-6 .
- Lewis, A. D., Huebner, E. S., Malone, P. S., & Valois, R. F. (2011). Life satisfaction and student engagement in adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(3), 249–262. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9517-6>
- Li, Y., Lynch, A. D., Kalvin, C., Liu, J., & Lerner, R. M. (2011). Peer relationships as a context for the development of school engagement during early adolescence. *International Journal of Behavioral Development*, 35(4), 329–342. <https://doi.org/10.1177/0165025411402578>
- Libbey, H. P. (2004). Measuring student relationships to school: attachment, bonding, connectedness, and engagement. *Journal of School Health*, 74, 274-283. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2004.tb08284.x>
- Lucktong, A., Salisbury, T. T., & Chamrathirong, A. (2017). The impact of parental, peer and school attachment on the psychological well-being of early adolescents in Thailand. *International Journal of Adolescence and Youth*, 23(2), 235–249. <https://doi.org/10.1080/02673843.2017.1330698>
- Luengo-González, R., Noriega-Matanza, M. C., Espín-Lorite, E. J., García - Sastre, M. M., Rodríguez - Rojo, I. C., Cuesta - Lozano, D., & Peñacoba-Puente, C. (2023). The role of life satisfaction in the association between problematic technology use and anxiety in children and adolescents during the COVID-19 pandemic. *International journal of mental health nursing*, 32(1), 212–222. <https://doi.org/10.1111/inm.13077>
- Luszczynska, A., & Schwarzer, R. (2005). The role of self-efficacy in health self-regulation. In W. Greve, K. Rothermund, & D. Wentura (Eds.), *The adaptive self: Personal continuity and intentional self-development* .137–152. Hogrefe & Huber Publishers.
- Lyons, M.D., & Huebner, E.S. (2016) Academic characteristics of early adolescents with higher levels of life satisfaction. *Applied Research Quality Life*.11.757–771. <https://doi.org/10.1007/s11482-015-9394-y>
- Maddox, S. J., & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(1), 31–49. <https://doi.org/10.1023/A:1022214022478>
- Marczyk, G., DeMatteo, D., & Festinger, D. (2005). *Essentials of research design and methodology*. John Wiley & Sons, Inc.
- Marques, S. C. (2016). Psychological strengths in childhood as predictors of longitudinal outcomes. *School Mental Health*, 8(3), 377-385. <https://doi.org/10.1007/s12310-016-9195-y>
- Marquez, J. (2023) Gender differences in school effects on adolescent life satisfaction: exploring cross-national variation. *Child Youth Care Forum* . <https://doi.org/10.1007/s10566-023-09756-7>
- Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sosyal destek ve öz yeterlik düzeylerinin okula bağlılıklarıyla ilişkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Sakarya Üniversitesi.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 145–149. <https://doi.org/10.1023/A:1010961119608>
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10–19. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1995.tb00298.x>
- Nazir, T. (2020). Pozitif psikoloji ve umut. S. Bulut (Ed.), *Pozitif psikoloji* (365-393). Nobel.
- Nie, Q., Teng, Z., Bear, G. G., Guo, C., Liu, Y., & Zhang, D. (2019). Hope as mediator between teacher–student relationships and life satisfaction among chinese adolescents: a between- and within-person effects analysis. *Journal Happiness Studies*, 20, 2367–2383 . <https://doi.org/10.1007/s10902-018-0052-6>
- Oberle, E., Schonert-Reichl, K.A., & Zumbo, B. D. (2011) Life satisfaction in early adolescence: Personal, neighborhood, school, family, and peer influences. *Journal Youth Adolescence*, 40, 889–901. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9599-1>
- Özdemir, Y., & Koruklu, N. (2013). Parental attachment, school attachment and life satisfaction in early adolescence. *İlköğretim Online*, 12(3), 836-848.
- Özgök, A. ve Sarı, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duygusu ve arkadaş bağlılık düzeyi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 71-86
- Öztan, S. (2014). *Ortaokul 6.7.8. sınıf öğrencilerinin okul tükenmişliklerinin yaşam doyumları ve benlik kurgusu algıları açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi .

- Pavot, W., & Diener, E. (2009). Review of the satisfaction with life scale. In E. Diener (Ed.), *Assessing well-being* (101–117). Springer. https://doi.org/10.1007/978-90-481-2354-4_5
- Savi, F. (2011). Çocuk ve ergenler için okula bağlanma ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 1-11.
- Savi Çakar, F. (2011a). School attachment and quality of life in children and adolescents of elementary school in Turkey. *Educational Research*, 1(9), 1465-1471.
- Savi Çakar, F. (2012). The relationship between the Self-Efficacy and Life Satisfaction of Young Adults. *International Education Studies*, 5(6), 123-130. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v5n6p123>
- Schunk, D. H., & Pajares, F. (2009). Self-efficacy theory. In K. R. Wenzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation at school*, (pp.35–53). Routledge/Taylor & Francis Group
- Schunk, D. H., & Mullen, C. A. (2012). Self-efficacy as an engaged learner. In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement*, (pp. 219–235). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-2018-7_10
- Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness*. Free Press.
- Seligman, M. E. P., Parks, A. C., & Steen, T. (2004). A balanced psychology and a full life. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 359(1449), 1379-1381. <http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2004.1513>
- Seligson, J. Huebner, E., & Valois, R. (2003). Preliminary validation of the brief multidimensional students' life satisfaction scale (BMSLSS). *Social Indicators Research*, 61, 121-145. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1021326822957>
- Seligson, J. L., Huebner, E. S., & Valois, R. F. (2005). An investigation of a Brief Life Satisfaction Scale with elementary school children. *Social Indicators Research*, 73, 355-374
- Simons-Morton, B. G., Crump, A. D., Haynie, D. L., & Saylor, K. E. (1999). Student-school bonding and adolescent problem behavior. *Health Education Research*, 14(1), 99–107. <https://doi.org/10.1093/her/14.1.99/10.1007/s11482-015-9394-y>
- Siyez, D. M., & Kaya, A. (2008). Validity and reliability of the Brief Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale with Turkish children. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 26(2), 139–147. <https://doi.org/10.1177/0734282907307802>
- Sökmen, Y. (2021). The role of self-efficacy in the relationship between the learning environment and student engagement. *Educational Studies*, 47(1), 19–37. <https://doi.org/10.1080/03055698.2019.1665986>
- Suldo, S. M., & Huebner, E. S. (2004). The role of life satisfaction in the relationship between authoritative parenting dimensions and adolescent problem behavior. *Social Indicators Research*, 66(1-2), 165–195. <https://doi.org/10.1023/B:SOCI.0000007498.62080.1e>
- Suldo, S. M., Shaffer, E. J., & Riley, K. N. (2008). A social-cognitive-behavioral model of academic predictors of adolescents' life satisfaction. *School Psychology Quarterly*, 23(1), 56–69. <https://doi.org/10.1037/1045-3830.23.1.56>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). MA: Pearson.
- Tagay, O., Karatas, Z., Bayar, O., & Savi-Çakar, F. (2016). Resilience and life satisfaction as the predictors of general self-efficacy. *Global Journal of Guidance and Counseling in Schools: Current Perspectives*, 6(1), 011–017.
- Telef, B. B. ve Karaca, R. (2012). Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği'ning geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 169-187.
- Tu, Y., & Zhang, S., (2014) Loneliness and subjective well-being among Chinese undergraduates: the mediating role of self-efficacy. *Soc Indic Res*, 124, 963–980. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0809-1>.
- Usán Supervía P, Salavera Bordás C, Juarros Basterretxea J., & Latorre Cosculluela, C. (2023). Influence of psychological variables in adolescence: the mediating role of self-esteem in the relationship between self-efficacy and satisfaction with life in senior high school students. *Social Sciences*. 12(6), 329. <https://doi.org/10.3390/socsci12060329>
- Usher, E. L., & Pajares, F. (2008). Self-efficacy for self-regulated learning: A validation study. *Educational and Psychological Measurement*, 68(3), 443–463. <https://doi.org/10.1177/0013164407308475>
- Uz Baş, D. D. ve Yurdabakan, İ. (2017). Psikolojik sağlamlık ve okul ikliminin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu yordama gücü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 202-214. <https://doi.org/10.21764/efd.32175>
- Vecchio, G. M., Gerbino, M., Pastorelli, C., Del Bove, G., & Caprara, G. V. (2007). Multi-faceted self-efficacy beliefs as predictors of life satisfaction in late adolescence. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1807–1818. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.05.018>
- Veenhoven, R. (1996). *The study of life-satisfaction*. Eötvös University Press.
- Yıldız, A. ve Kahraman, S. (2021). Ortaokul öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, sosyal duygusal öğrenme becerileri ve yaşam doyumunu arasındaki ilişki. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 4(2), 23-60.
- Yıldız, M. A. ve Kutlu, M. (2015). Erinlerde okula bağlanmanın yordayıcısı olarak sosyal kaygı ve depresif belirtilerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 332-345.
- Yılmaz, E. (2017) *Ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarının yordanmasında umut ve yaşam doyumlarının incelenmesi*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Marmara Üniversitesi.
- You, S., Furlong, M. J., Felix, E., Sharkey, J. D., Tanigawa, D., & Green, J. G. (2008). Relations among school connectedness, hope, life satisfaction, and bully victimization. *Psychology in the Schools*, 45(5), 446–460. <https://doi.org/10.1002/pits.20308>
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82–91. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1016>

Extended Abstract

Introduction

Positive psychology, which has developed in recent years, has made a significant change in psychology by directing the attention of mental health experts to well-being and other positive factors that make life worth living (Nazir, 2020). According to Seligman (2002), one of the important theorists of positive psychology, the desired outcomes and focus of positive psychology are happiness and subjective well-being. A high level of subjective well-being is defined by high positive affect, low negative affect and high life satisfaction (Myers & Diener, 1995). Life satisfaction is an individual's positive evaluation of his/her life as a whole and the degree to which he/she likes the life he/she lives (Veenhoven, 1996).

Gilman and Huebner (2006) found that adolescents with high life satisfaction had positive school experiences, higher grade point averages and participated in more extracurricular activities. Schools constitute one of the important areas of life satisfaction for pre-adolescents. In this context, it can be said that adolescents' attachment to school and their life satisfaction are closely related.

Schools constitute the most important socialization areas for children and adolescents. Considering that individuals are involved in schools, and groups within schools for most of their lives from childhood to adulthood, it can be considered that the bonds to be established are an important factor in the life of the individual. This bond established with the school can be explained through the concept of 'school attachment'.

School attachment can be defined as how positive and connected a student feels about school, teachers and friends (Libbey, 2004), whether he/she participates in school activities, how much he/she enjoys school, whether he/she feels like a part of the school (Yıldız & Kutlu, 2015), belonging to the school environment, having good relationships with school staff, peers and other students (Mengi, 2011).

One of the variables thought to support school engagement is self-efficacy. Self-efficacy refers to people's beliefs about their ability to successfully perform certain behaviors or action plans in certain life domains or situations (Lent, 2004).

It can be said that self-efficacy, school attachment and life satisfaction variables play an important role in adolescent's social and emotional development as well as their personality development and school life. It is thought that examining the mediation of school attachment in the relationships between self-efficacy and life satisfaction and understanding the existing relationships will be a source for studies to be carried out to improve adolescents' self-efficacy, to increase their school attachment and life satisfaction, and indirectly to reduce school dropout, increase academic success, and improve school climate.

Purpose

The aim of this study is to examine the mediating role of school attachment in the relationship between self-efficacy and life satisfaction in middle school students.

Method

In this study, a relational research design based on the descriptive method was used. The aim of correlational research is to determine whether two or more variables are related (Marczyk et al., 2005). The independent variable of the study was self-efficacy, the mediating variables were school

attachment, teacher attachment, and friend attachment, and the dependent variable was life satisfaction.

The research was conducted in 3 middle schools in Suruç district of Şanlıurfa where it is a densely populated area for seasonal worker families. 386 students were included in the study. Of the students, 205 were girls (53,1%) and 181 were boys (46,9%) with an age range of 9 - 16 years and an average age of 12,12, SD: 1,25. Convenient sampling method was used in the study.

Personal information form, The Brief Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale, School Attachment Scale for Child and Adolescents and Self-efficacy Scale for Children were used as data collection tools. In the analysis of the data of the study, descriptive statistics, Pearson correlation analysis and Ordinary Least Squares Regression-based approach and Bootstrap Method were used for mediation analysis.

Findings

In the study, the multiple mediating role of school attachment in the relationship between self-efficacy and life satisfaction variables was examined. According to the findings obtained from the study, the mediation role of school attachment, attachment to friends, and attachment to teachers in the relationship between self-efficacy and life satisfaction was found to be statistically significant. The whole model was significant ($F_{(5-380)} = 26,53$) and explained 26% of the total variance in life satisfaction. According to the pairwise comparisons of specific indirect effects, it was seen that (C1), (C2) and (C3) mediating variables did not differ from each other in terms of effect levels. In addition to this finding, self-efficacy, school attachment and life satisfaction variables were found to be statistically significant and positively related.

Discussion & Conclusion

There is no similar research on the mediation of school attachment in the relationship between self-efficacy and life satisfaction in the literature, but studies have shown that self-efficacy is a strong predictor of life satisfaction in adolescents (Çikrikçi & Odacı, 2016; Danielsen et al., 2009; Vecchio et al., 2007). Similar to the results obtained in the current study, studies on school attachment and life satisfaction variables have found that school attachment is an important variable in predicting students' life satisfaction (Lyons & Huebner, 2016; Oberle et al., 2011; Suldo et al., 2008; You et al., 2008).

In conclusion, when the findings of the current study were evaluated, it was seen that the mediation of the school attachment variable was significant in the relationship between self-efficacy and life satisfaction in pre-adolescents. Based on the fact that self-efficacy, school attachment and life satisfaction variables have positive and significant relationships with each other, it is thought that supporting the student's self-efficacy can increase school attachment and the life satisfaction. Thus, the individual can be happier and more successful in school life. According to the results, it can be said that the preparation of school-based programs to improve pre-adolescents' self-efficacy and school attachment levels can make significant contributions to adolescents' life satisfaction.

Author Contributions

HD and MAY designed the study. Data analysis was performed by MAY. HD wrote the introduction and MAY wrote the methods and findings sections. The discussion section was contributed by all authors. MAY revised and

edited the manuscript, making corrections and additions. All authors read and approved the final version of the manuscript.

Ethical Declaration

This study was approved by Adiyaman University Ethics Commission (Protocol No. 188) It was carried out with the approval decision taken at the meeting dated 12.01.2022.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.